

tritacke.org

birodi.rs

REZULTATI ANKETE „VANREDNO STANJE I LJUDSKA PRAVA I OSNOVNE SLOBODE“

Beograd, 19. maj 2020. godine - Ljudska prava i osnovne slobode u Republici Srbiji zajemčeni su najvišim pravnim aktom i nizom ratifikovanih međunarodnih ugovora o ljudskim pravima. Do odstupanja od određenih ljudskih prava i osnovnih sloboda može doći u vreme vanrednog stanja - razlozi javne opasnosti koja ugrožava opstanak države ili građana mogu biti osnov za to. Međutim, to ne znači da se granica između opravdanog odstupanja i zloupotrebe sme preći.

Dana 15. marta u Republici Srbiji proglašeno je bilo vanredno stanje, koje je trajalo do 6. maja 2020. godine. Naš cilj bio je da percepciju građana o stanju ljudskih prava u vreme vanrednog stanja ispitamo, analiziramo i dokumentujemo.

Od sredine aprila do početka maja aktivisti NVO Tri tačke i Biroa za društvena istraživanja (BIRODI) u saradnji osmislili su i sproveli anketu “Vanredno stanje i ljudska prava i osnovne slobode”, koristeći se *online* istraživačkim servisom "Tvoj stav" (tvojstav.com).

Između ostalog, iz prikupljenih podataka proizilazi:

- Preko 64% od ukupnog broja ispitanika smatra da odstupanja od ljudskih prava do kojih je došlo zbog proglašenja vanrednog stanja u Republici Srbiji nisu bila srazmerna cilju zbog kojih su bila uvedena.
- Preko 78% od ukupnog broja ispitanika smatra da mediji nisu funkcionisali slobodno, bez uticaja ili kontrole državnih organa.
- Preko 65% smatra da zabrana mučenja, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta) nije bila u potpunosti poštovana.
- Preko 71% smatra da u datom periodu pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti nije bilo u potpunosti poštovano.
- Preko 68% smatra da u datom periodu pravo na pravično suđenje nije bilo u potpunosti poštovano.
- Ukupno 68% smatra da u datom periodu prava iz radnih odnosa nisu bila u potpunosti poštovana.
- Preko 65% smatra da u datom periodu standardi bezbednosti i zdravlja na radu (u odnosu na zaposlene) nisu bili u potpunosti poštovani.

tritacke.org

- Preko 62% smatra da u datom periodu pravo na zdravstvenu zaštitu nije bilo u potpunosti poštovano
- Kao odgovor na pitanje kome bi se obratili radi zaštite zajemčenih prava i sloboda u toku vanrednog stanja, ispitanici najčešće su označili instituciju Zaštitnika građana (14.5%) i/ili medije (12.6%) i/ili nevladine organizacije (8.7%), i/ili odgovor „nijedno od navedenog“ (7.3%) i/ili policiju (7.2%).
- Kao odgovor na pitanje kome bi se obratili jer veruju da će svoje pravo sigurno / najbrže ostvariti ukoliko mu / im se obrate, ispitanici najčešće su označili medije (15.5%) i/ili odgovor „nijedno od navedenog“ (14.4%) i/ili instituciju Zaštitnika građana (12%) i/ili nevladine organizacije (9.3%) i/ili policiju (6.8%).

Detalniji prikaz rezultata ankete je u nastavku ovog dokumenta.

tritacke.org

birodi.rs

ANKETA „VANREDNO STANJE I LJUDSKA PRAVA I OSNOVNE SLOBODE“

Uzorački okvir. Od sredine aprila do početka maja aktivisti NVO Tri tačke i Biroa za društvena istraživanja (BIRODI) u saradnji osmislili su i sproveli anketu “Vanredno stanje i ljudska prava i osnovne slobode”, koristeći se *online* istraživačkim servisom "Tvoj stav" (tvojestav.com).

U istraživanju primenjen je kombinovan prigodni i grudva uzorak aktivne javnosti, tj. anketa je ponuđena ispitanicima na društvenim mrežama (pretežno na Fejsbuku i Tviteru), koji su je popunjavali i/ili širili dalje.

- Anketa je aktivirana 22. aprila u 18:54h
- Prosečno trajanje popunjavanja ankete bilo je 07m 01s
- Najviše odgovora u jednom danu zabeleženo je 25. aprila, i to 130 ispitanika
- U istraživanju učestvovao je 701 ispitanik, sa 688 jedinstvenih IP adresa

Pregled dela rezultata ankete koji je pred vama odnosi se na period od 22. aprila do 2. maja 2020. godine, a u toku kojeg je anketi sa područja Republike Srbije pristupilo i popunilo je ukupno 664 lica.

tritacke.org

Sociodemografski podaci

Anketu popunilo je ukupno 664 lica sa područja Republike Srbije:

- 413 žena (62,2%)
- 251 muškarac (37,8%)

Anketu popunilo je ukupno:

- 6 lica do 18 godina (0,9%)
- 85 lica uzrasta između 19 i 25 godina (12,8%)
- 175 lica uzrasta između 26 i 35 godina (26,4%)
- 194 lica uzrasta između 36 i 45 godina (29,2%)
- 123 lica uzrasta između 46 i 55 godina (18,6%)
- 66 lica uzrasta između 56 i 65 godina (9,9%)
- 15 lica starijih od 65 godina (2,3%)

U kontekstu radnog statusa, u najvećoj meri anketu popunili su:

- Stručnjak (inženjeri, profesori, lekari i sl) (18,8%)
- Nezaposlen (10,5%)
- Učenik/student u procesu obrazovanja (9,9%)
- Tehničar (mašinski, hemijski, veterinarski, medicinski, i sl) (7,5%)
- Službenik u administraciji (knjigovođe, računovođe, šalterski službenici i sl) (7,2%)

U odnosu na mesto prebivališta, u najvećoj meri anketu popunili su ispitanici sa prebivalištem na području:

- Beograd (30,6%)
- Vojvodina (29,4%)
- Južna Srbija (Niš, Leskovac..) (12,5%)
- Centralna Srbija (Kragujevac, Smederevo, Kraljevo..) (12%)
- Zapadna Srbija (Valjevo, Šabac, Loznica, Čačak, Užice..) (9,8%)

tritacke.org

Sa liste ponuđenih odgovora na kojoj je moguće bilo označiti najviše tri odgovora, kao izvore preko kojih se informišu o stanju u zemlji i u svetu, ispitanici su sa najvećom učestalošću označili:

- Internet (samostalna pretraga) (27,2%)
- Društvene mreže (21%)
- Web portali (14,5%)
- Kablovske televizije (12,5%)
- RTS (6%)
- Prijatelji i/ili porodica (5,3%)

Poznavanje zajemčenih ljudskih prava i osnovnih sloboda

Zatražili smo od ispitanika da samoprocene svoje poznavanje ljudskih prava i osnovnih sloboda koji su im zajemčeni međunarodnim standardima, Ustavom i propisima Republike Srbije.

Preko 66 procenata od ukupnog broja ispitanika samoprocenilo je svoje poznavanje ljudskih prava i osnovnih sloboda kao više nego dobro (11,7%), veoma dobro (21,8%) ili dobro (33,3%), dok je svoje znanje kao nezadovoljavajuće (15,4%) ili veoma nezadovoljavajuće (11,3%) samoprocenilo preko 26 procenata ispitanika.

tritacke.org

PREGLED DELA REZULTATA ANKETE¹

Na osnovu prikupljenih podataka, stavovi ispitanika o ljudskim pravima i osnovnim slobodama u vreme trajanja vanrednog stanja u Republici Srbiji su kako sledi:

Opravdanost i srazmernost odstupanja od ljudskih prava i osnovnih sloboda

Ustav Republike Srbije dozvoljava odstupanja od zajemčenih ljudskih i manjinskih prava po proglašenju vanrednog ili ratnog stanja, ali samo u obimu u kojem je to neophodno (član 202., stav 1).²

Zatražili smo od ispitanika da se izjasne da li su, prema njihovom viđenju, odstupanja od ljudskih prava i osnovnih sloboda do kojih je došlo zbog proglašenja vanrednog stanja u Republici Srbiji, opravdana i srazmerna cilju zbog kojih su ih državni organi uveli. Preko 64 procenata od ukupnog broja ispitanika smatra da odstupanja nisu bila opravdana i srazmerna cilju zbog kojih su uvedena.

Ukupan broj ispitanika. Više od četvrtine od ukupnog broja ispitanika odstupanja od ljudskih prava do kojih je došlo u toku trajanja vanrednog stanja percepira kao opravdano.

Sa tvrdnjom da su odstupanja od prava i sloboda tokom vanrednog stanja bila srazmerna cilju zbog kojih su uvedena u potpunosti složilo se **12,3%** ispitanika, a uglavnom složilo se njih **13,3%**.

Sa tvrdnjom da su ova odstupanja bila srazmerna cilju zbog kojih su uvedena, ipak najveći broj ispitanika se ne slaže - većina ispitanika se ne slaže uglavnom (**35,1%**) ili se ne slaže uopšte (**29,8%**).

¹ Kompletni rezultati ankete, kompletna ili parcijalna analiza rezultata ankete i /ili drugi sadržaji koji su nastali na osnovu ankete i njenih rezultata dostupni su prema uputstvu koje se nalazi na strani 17. ovog dokumenta.

² Ujedno, u istom članu Ustava taksativno nabrojana su prava u pogledu kojih odstupanja ne sme biti ni u kom slučaju (član 202 Ustava Republike Srbije, *Sl. glasnik RS* br. 98/2006)

tritacke.org

birodi.rs

Prema uzrastu

- Među ispitanicima između 19 – 25 godina - **18.8%** (od ukupnog broja ispitanika tog uzrasta)

- među ispitanicima preko 65 godina - **6.7%** (od ukupnog broja ispitanika te starosti) u potpunosti slaže se sa tvrdnjom da su odstupanja od ljudskih prava bila opravdana i srazmerna cilju zbog kojih su ih državni organi uveli.

- Među ispitanicima između 19 – 25 godina - **31.8%** (od ukupnog broja ispitanika tog uzrasta)

- među ispitanicima preko 65 godina - **46.7%** (od ukupnog broja ispitanika te starosti) uopšte se ne slaže sa tvrdnjom da su odstupanja od ljudskih prava bila opravdana i srazmerna cilju zbog kojih su ih državni organi uveli.

Prema mestu prebivališta

- Iz Vojvodine (Banat) - **5.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz Vojvodine (Srem) - **6.5%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz Vojvodine (Bačka) - **8.7%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz zapadne Srbije - **12.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz Raške / Sandžaka - **12.5%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz istočne Srbije - **13.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz Beograda (centar) - **13.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz centralne Srbije - **13.8%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- sa područja južne Srbije - **16.9%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz Beograda (periferne gradske opštine) - **20%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

u potpunosti slaže se sa tvrdnjom da su odstupanja od ljudskih prava bila opravdana i srazmerna cilju zbog kojih su ih državni organi uveli.

- Iz Beograda (periferne gradske opštine) – **13.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz Vojvodine (Srem) - **16.1%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- sa područja južne Srbije - **22.9%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz Raške / Sandžaka - **25%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz istočne Srbije - **30%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- Iz zapadne Srbije - **30.8%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz centralne Srbije - **31.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz Beograda (centar) - **31.8%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- Iz Vojvodine (Banat) - **34.2%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

- iz Vojvodine (Bačka) - **36.5%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

tritacke.org

birodi.rs

uopšte se ne slaže sa tvrdnjom da su odstupanja od ljudskih prava bila opravdana i srazmerna cilju zbog kojih su ih državni organi uveli.

Sloboda mišljenja i izražavanja; Sloboda medija

Ustav Republike Srbije između ostalog jemči "slobodu mišljenja i izražavanja, kao i slobodu da se govorom, pisanjem, slikom ili na drugi način traže, primaju i šire obavještenja i ideje" (član 46., stav 1), kao i slobodu medija (član 50). One pripadaju korpusu prava i sloboda od kojih se po proglašenju vanrednog ili ratnog stanja može odstupiti, ali samo u obimu u kojem je to neophodno.³

Zatražili smo od ispitanika da se izjasne da li od uvođenja vanrednog stanja, prema njihovom viđenju, mediji (elektronski, štampani, online, itd) funkcionišu slobodno, bez uticaja ili kontrole državnih organa. Preko 78 procenata od ukupnog broja ispitanika smatra da u ovom periodu mediji ne funkcionišu slobodno, bez uticaja ili kontrole državnih organa.

Ukupan broj ispitanika. Tek oko jedne sedmine od ukupnog broja ispitanika smatra da mediji od uvođenja vanrednog stanja funkcionišu slobodno.

Sa tvrdnjom da od uvođenja vanrednog stanja mediji funkcionišu slobodno, bez uticaja ili kontrole državnih organa u potpunosti složilo se **8,3%** ispitanika, a uglavnom složilo se njih **6,2%**

Najveći je broj onih koji se ne slažu sa tvrdnjom da od uvođenja vanrednog stanja mediji funkcionišu slobodno, bez uticaja ili kontrole državnih organa - većina ispitanika se ne slaže uglavnom (**30,1%**) ili se ne slaže uopšte (**48,6%**).

Prema radnom statusu

Među ispitanicima koji su se izjasnili kao nezaposleni, **11,4%** je onih koji se u potpunosti slažu sa tvrdnjom da mediji od uvođenja vanrednog stanja funkcionišu slobodno, dok je **45,7%** onih koji se sa tom tvrdnjom uopšte ne slažu.

Prema uzrastu

- Među ispitanicima između 19 – 25 godina - **9,4%** (od ukupnog broja ispitanika tog uzrasta)

- među ispitanicima preko 65 godina - **6,7%** (od ukupnog broja ispitanika te starosti) u potpunosti slaže se sa tvrdnjom da od uvođenja vanrednog stanja mediji funkcionišu slobodno, bez uticaja ili kontrole državnih organa.

³ Vidi član 202. Ustava Republike Srbije, *Sl. glasnik RS* br. 98/2006

tritacke.org

birodi.rs

- Među ispitanicima između 19 – 25 godina - **55.3%** (od ukupnog broja ispitanika tog uzrasta)
- među ispitanicima preko 65 godina - **53.3%** (od ukupnog broja ispitanika te starosti) uopšte se ne slaže sa tvrdnjom da od uvođenja vanrednog stanja mediji funkcionišu slobodno, bez uticaja ili kontrole državnih organa.

Prema samoproceni svoje upoznatosti sa zajemčenim pravima i slobodama

- Među ispitanicima čija je samoprocena „veoma dobro“ - **17.2%** (od ukupnog broja ispitanika koji su se tako samoprocenili)
- među ispitanicima čija je samoprocena „nezadovoljavajuće“ - **4.9%** (od ukupnog broja ispitanika koji su se tako samoprocenili) u potpunosti slaže se sa tvrdnjom da od uvođenja vanrednog stanja mediji funkcionišu slobodno, bez uticaja ili kontrole državnih organa.

- Među ispitanicima čija je samoprocena „veoma dobro“ - **43.4%** (od ukupnog broja ispitanika koji su se samoprocenili tako)
- među ispitanicima čija je samoprocena „nezadovoljavajuće“ - **47.1%** (od ukupnog broja ispitanika koji su se samoprocenili tako) uopšte se ne slaže sa tvrdnjom da od uvođenja vanrednog stanja mediji funkcionišu slobodno, bez uticaja ili kontrole državnih organa.

Prema mestu prebivališta

- iz Vojvodine (Bačka) - **4%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - Iz Vojvodine (Banat) - **5.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz Vojvodine (Srem) - **6.5%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz Beograda (centar) - **6.9%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz istočne Srbije - **10%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz Beograda (periferne gradske opštine) - **10%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz zapadne Srbije - **10.8%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - sa područja južne Srbije - **12%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz centralne Srbije - **13.8%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- u potpunosti slaže se sa tvrdnjom da od uvođenja vanrednog stanja mediji funkcionišu slobodno, bez uticaja ili kontrole državnih organa.

- Sa područja južne Srbije - **34.9%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- iz Raške / Sandžaka - **37.5%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- iz istočne Srbije - **40%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- iz centralne Srbije - **45%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- Iz Vojvodine (Banat) - **47.4%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- iz Vojvodine (Srem) - **48.4%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- iz Vojvodine (Bačka) - **50%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- Iz zapadne Srbije - **50.8%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

tritacke.org

- Iz Beograda (periferne gradske opštine) – **53.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz Beograda (centar) - **56.6%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- uopšte se ne slaže sa tvrdnjom da od uvođenja vanrednog stanja mediji funkcionišu slobodno, bez uticaja ili kontrole državnih organa.

Nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta

Ustav Republike Srbije između ostalog jemči nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta, i da „niko ne može biti izložen mučenju, nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, niti podvrgnut medicinskim ili naučnim ogledima bez svog slobodno datog pristanka“ (član 25). Ovo pravo pripada korupsu prava i sloboda u pogledu kojih mere odstupanja ni u kom slučaju nisu dozvoljene.⁴

Zatražili smo od ispitanika da se izjasne o tome da li se u toku trajanja vanrednog stanja, prema njihovom viđenju, zabrana mučenja, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta) u potpunosti poštuje. Preko 65 procenata od ukupnog broja ispitanika smatra da u datom periodu ova zabrana nije bila u potpunosti poštovana.

Ukupan broj ispitanika. Blizu jedne šestine od ukupnog broja ispitanika smatra da je u toku trajanja vanrednog stanja u potpunosti poštovana zabrana mučenja (nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta).

Sa tvrdnjom da je u potpunosti poštovana zabrana mučenja (nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta) složilo se u potpunosti **7,7%** ispitanika, a uglavnom složilo se njih **10,8%**.

Sa ovom tvrdnjom, ipak najveći broj ispitanika se ne slaže - većina ispitanika se ne slaže uglavnom (**31,2%**) ili se ne slaže uopšte (**34,3%**).

⁴ Vidi član 202. Ustava Republike Srbije, *Sl. glasnik RS* br. 98/2006

tritacke.org

birodi.rs

Pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti

Ustav Republike Srbije između ostalog jemči „slobodu misli, savesti, uverenja i veroispovesti, pravo da se ostane pri svom uverenju ili veroispovesti ili da se oni promene prema sopstvenom izboru“ (član 43). Ova sloboda pripada korupsu prava i sloboda u pogledu kojih mere odstupanja ni u kom slučaju nisu dozvoljene.⁵

Zatražili smo od ispitanika da se izjasne o tome da li se u toku trajanja vanrednog stanja, prema njihovom viđenju, pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti u potpunosti poštuje. Preko 71 posto ispitanika smatra da u datom periodu ovo pravo nije bilo poštovano u potpunosti.

Ukupan broj ispitanika. Nešto preko jedne šestine od ukupnog broja ispitanika smatra da se u toku trajanja vanrednog stanja pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti poštuje u potpunosti.

U ukupnom broju ispitanika procenat onih koji su se sa tvrdnjom da se ovo pravo u potpunosti poštuje složili uglavnom (**8,6%**) i onih koji su se složili u potpunosti (**8,6%**) je isti.

Sa tvrdnjom da se ovo pravo u potpunosti poštuje ipak najveći broj ispitanika se ne slaže - većina ispitanika se ne slaže uglavnom (**33,1%**) ili se ne slaže uopšte (**38,4%**).

Prema polu

- Među ispitanicama - **9%** (od ukupnog broja ispitanica)

- među ispitanicima - **8%** (od ukupnog broja ispitanika)

u potpunosti slaže se sa tvrdnjom da se u toku vanrednog stanja sloboda misli, savesti i veroispovesti poštuje u potpunosti.

- Među ispitanicama - **37.3%** (od ukupnog broja ispitanica)

- među ispitanicima - **40.2%** (od ukupnog broja ispitanika)

uopšte se ne slaže sa tvrdnjom da se u toku vanrednog stanja sloboda misli, savesti i veroispovesti poštuje u potpunosti.

Prema uzrastu

- Među ispitanicima između 19 – 25 godina - **8.2%** (od ukupnog broja ispitanika tog uzrasta)

- među ispitanicima između 26 – 35 godina - **9.7%** (od ukupnog broja ispitanika tog uzrasta)

⁵ Vidi član 202. Ustava Republike Srbije, *Sl. glasnik RS* br. 98/2006

tritacke.org

u potpunosti slaže se sa tvrdnjom da se u toku vanrednog stanja sloboda misli, savesti i veroispovesti poštuje u potpunosti.

- Među ispitanicima između 19 – 25 godina - **42.4%** (od ukupnog broja ispitanika tog uzrasta)

- među ispitanicima između 26 – 35 godina - **36%** (od ukupnog broja ispitanika tog uzrasta)

uopšte se ne slaže sa tvrdnjom da se u toku vanrednog stanja sloboda misli, savesti i veroispovesti poštuje u potpunosti.

Pravo na pravično suđenje

Ustav Republike Srbije između ostalog svakom jemči „pravo da nezavisan, nepristrasan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i o optužbama protiv njega“ (član 32). Ustav ovo pravo svrstava u prava i slobode u pogledu kojih mere odstupanja ni u kom slučaju nisu dozvoljene.⁶

Zatražili smo od ispitanika da se izjasne o tome da li se u toku trajanja vanrednog stanja, prema njihovom viđenju, pravo na pravično suđenje u potpunosti poštuje. Preko 68 posto ispitanika smatra da u datom periodu garantovano pravo na pravično suđenje nije bilo poštovano u potpunosti.

Ukupan broj ispitanika. Nešto preko jedne osmine od ukupnog broja ispitanika smatra da se u toku trajanja vanrednog stanja pravo na pravično suđenje poštuje u potpunosti. Sa tvrdnjom da se pravo na pravično suđenje u potpunosti poštuje, složilo se **7,4%** ispitanika u potpunosti, a njih **6,3%** složilo se uglavnom.

Sa ovom tvrdnjom, ipak najveći broj ispitanika se ne slaže - većina ispitanika se ne slaže uglavnom (**28,3%**) ili se ne slaže uopšte (**40,5%**).

Prema samoproceni svoje upoznatosti sa zajemčenim pravima i slobodama

- Među ispitanicima čija je samoprocena „veoma dobro“ - **15.2%** (od ukupnog broja ispitanika koji su se tako samoprocenili)

- među ispitanicima čija je samoprocena „nezadovoljavajuće“ - **2.9%** (od ukupnog broja ispitanika koji su se tako samoprocenili)

u potpunosti slaže se sa tvrdnjom da se u toku trajanja vanrednog stanja pravo na pravično suđenje poštuje u potpunosti.

⁶ Vidi član 202. Ustava Republike Srbije, *Sl. glasnik RS* br. 98/2006

tritacke.org

birodi.rs

- Među ispitanicima čija je samoprocena „veoma dobro“ - **40.7%** (od ukupnog broja ispitanika koji su se samoprocenili tako)
 - među ispitanicima čija je samoprocena „nezadovoljavajuće“ - **39.2%** (od ukupnog broja ispitanika koji su se samoprocenili tako)
- uopšte se ne slaže sa tvrdnjom da se u toku trajanja vanrednog stanja pravo na pravično suđenje poštuje u potpunosti.

Prava iz radnih odnosa

Ustav Republike Srbije jemči pravo na rad, u skladu sa zakonom, propisujući između ostalog da "svako ima pravo na poštovanje dostojanstva svoje ličnosti na radu, bezbedne i zdrave uslove rada, potrebnu zaštitu na radu, ograničeno radno vreme, dnevni i nedeljni odmor, plaćeni godišnji odmor, pravičnu naknadu za rad i na pravnu zaštitu za slučaj prestanka radnog odnosa" (član 60). Ovo pravo pripada korupsu prava i sloboda od kojih se po proglašenju vanrednog ili ratnog stanja može odstupiti, ali samo u obimu u kojem je to neophodno.⁷

Zatražili smo od ispitanika da se izjasne o tome da li se u toku trajanja vanrednog stanja, prema njihovom viđenju, prava iz radnih odnosa u potpunosti poštuju. Ukupno 68 posto ispitanika smatra da u datom periodu prava iz radnih odnosa nisu u potpunosti poštovana.

Ukupan broj ispitanika. Nešto preko jedne sedmine od ukupnog broja ispitanika smatra da se u toku trajanja vanrednog stanja prava iz radnih odnosa u potpunosti poštuju.

Sa tvrdnjom da se prava iz radnih odnosa u potpunosti poštuju, složilo se **5,9%** ispitanika u potpunosti, a njih **9%** složilo se uglavnom.

Sa ovom tvrdnjom, ipak najveći broj ispitanika se ne slaže - većina ispitanika se ne slaže uglavnom (**34,9%**) ili se ne slaže uopšte (**33,1%**).

Takođe od ispitanika zatražili smo da se izjasne o tome da li se u toku trajanja vanrednog stanja, prema njihovom viđenju, standardi bezbednosti i zdravlja na radu (u odnosu na zaposlene) u potpunosti poštuju. Preko 65 posto od ukupnog broja ispitanika smatra da u datom periodu ovi standardi nisu bili u potpunosti poštovani.

Ukupan broj ispitanika. Skoro jedna petina od ukupnog broja ispitanika smatra da se u toku trajanja vanrednog stanja standardi bezbednosti i zdravlja na radu (u odnosu na zaposlene) u potpunosti poštuju. Sa tvrdnjom da se ovi standardi u potpunosti poštuju, složilo se **7,2%** ispitanika u potpunosti, a njih **11,6%** složilo se uglavnom.

⁷ Vidi član 202. Ustava Republike Srbije, *Sl. glasnik RS* br. 98/2006

tritacke.org

Sa ovom tvrdnjom, ipak najveći broj ispitanika se ne slaže - većina ispitanika se ne slaže uglavnom (**32,7%**) ili se ne slaže uopšte (**33,1%**).

Pravo na zdravstvenu zaštitu

Ustav Republike Srbije garantuje pravo na zdravstvenu zaštitu i propisuje da „svako ima pravo na zaštitu svog fizičkog i psihičkog zdravlja“ (član 68). Ovo pravo pripada korupsu prava i sloboda od kojih se po proglašenju vanrednog ili ratnog stanja može odstupiti, ali samo u obimu u kojem je to neophodno.⁸

Zatražili smo od ispitanika da se izjasne o tome da li se u toku trajanja vanrednog stanja, prema njihovom viđenju, zajemčeno pravo na zdravstvenu zaštitu u potpunosti poštuje. Preko 62 posto ispitanika smatra da u datom periodu zajemčeno pravo na zdravstvenu zaštitu nije bilo u potpunosti poštovano.

Ukupan broj ispitanika. Petina od ukupnog broja ispitanika smatra da se u toku trajanja vanrednog stanja zajemčeno pravo na zdravstvenu zaštitu u potpunosti poštuje. Sa tvrdnjom da se ovo pravo potpunosti poštuje, složilo se **8,6%** ispitanika u potpunosti, a njih **11,4%** složilo se uglavnom.

Sa ovom tvrdnjom, ipak najveći broj ispitanika se ne slaže - većina ispitanika se ne slaže uglavnom (**30,7%**) ili se ne slaže uopšte (**31,8%**).

Prema mestu prebivališta

- iz zapadne Srbije - **3.1%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- iz Vojvodine (Srem) – **3.2%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- Iz Vojvodine (Banat) - **5.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- iz Vojvodine (Bačka) - **6.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- iz Beograda (centar) - **8.7%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- iz Raške / Sandžaka - **12.5%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- iz centralne Srbije - **12.5%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- sa područja južne Srbije - **13.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- iz Beograda (periferne gradske opštine) – **23.3%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)

u potpunosti slaže se sa tvrdnjom da se u toku trajanja vanrednog stanja zajemčeno pravo na zdravstvenu zaštitu u potpunosti poštuje.

⁸ Vidi član 202. Ustava Republike Srbije, *Sl. glasnik RS* br. 98/2006

tritacke.org

- Iz Beograda (periferne gradske opštine) – **20%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz Raške / Sandžaka - **25%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz Vojvodine (Srem) - **29%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - sa područja južne Srbije - **22.9%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz istočne Srbije - **30%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz centralne Srbije - **30%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - Iz Vojvodine (Banat) - **34.2%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz Vojvodine (Bačka) - **35.7%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - iz Beograda (centar) - **35.8%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
 - Iz zapadne Srbije - **36.9%** (od ukupnog broja ispitanika sa tog područja)
- uopšte se ne slaže sa tvrdnjom da se u toku trajanja vanrednog stanja zajemčeno pravo na zdravstvenu zaštitu u potpunosti poštuje.

Zaštita zajemčenih prava i sloboda u vreme vanrednog stanja

Od ispitanika smo zatražili da sa liste ponuđenih odgovora označe tri odgovora tj. tri subjekta kojima bi se obratili radi zaštite svojih ljudskih prava i osnovnih sloboda u vreme vanrednog stanja.

Takođe, ispitanicima ostavljena bila je i mogućnost da svoj odgovor sami dopišu.

Među ponuđenim odgovorima kao one kojima bi se obratili radi zaštite zajemčenih prava i sloboda u toku vanrednog stanja ispitanici najčešće su označili instituciju Zaštitnika građana (14.5%) i/ili medije (12.6%) i/ili nevladine organizacije (8.7%), i/ili odgovor „nijedno od navedenog“ (7.3%) i/ili policiju (7.2%).

Sa najmanjom učestalošću među ponuđenim odgovorima označeni su lokalna samouprava (1.9%) i/ili centar za socijalni rad (1.8%) i/ili vojska (1.4%).

Pojedini ispitanici samostalno su dopisali svoje odgovore na ovo pitanje.

U tim odgovorima najučestalije isticani su razočaranje u sistem i nepoverenje u institucije („Ne bih se obraćala“, „Nikome“, „Nemam kome da se obratim“, „Neko telo koje nije pod šapom države Srbije“, „Sve ove institucije koje ste naveli su tu samo da se kaže da ih imamo...“, „Nikom od navedenih, svi podržavaju kršenje Ustava“, „Nikome jer Srbija nije pravna država, ne postoji vladavina prava“, „Nemam poverenje u državne institucije i birokratiju“, „Nažalost nemam kome“, „Bogu bih se pomolio“, „Kuka i motika!“, „U ovo navedeno ne verujem“, „Kome se obratiti kada je sve od navedenih pod zaštitom

tritacke.org

birodi.rs

vlasti“, „Nikoga od njih nije briga za narod“, „Ne rade nam institucije, tako da je pitanje suvišno“, itd).

U svojim odgovorima, ispitanici sa manjom učestalošću ali u pozitivnom tonu. navode međunarodne ili domaće subjekte / organe / instiucije / zajednice („Advokat“, „Sud u Strazburu“, „Međunarodni sud“, „Međunarodne službe“, „Islamska zajednica“, „Stranci“, „Neka međunarodna organizacija“, „Internacionlni sud za ljudska prava“, „Međunarodne institucije“, „Evropski sud za ljudska prava“, itd.)

Sa još manjom učestalošću ali u pozitivnom tonu takođe, ispitanici navode medije („Mediji“, „Slobodni mediji..KRIK, BIRN, N1 i sl.“, „Slobodni mediji“, „CINS“, „Strani mediji“, itd.), kao i apele preko društvenih mreža („Građanima putem neta“, „Podrška ljudi preko društvenih mreža za pritisak na institucije da rade svoj posao za koji ih plaćam“, isl)

Efikasnost ostvarivanja / zaštite zajemčenih prava i sloboda u vreme vanrednog stanja

Od ispitanika smo zatražili da sa liste ponuđenih odgovora označe dva odgovora tj. dva subjekta kojima bi se obratili (ukoliko im u toku vanrednog stanja neko zajemčeno ljudsko pravo bude povređeno) jer veruju da će svoje pravo sigurno/najbrže ostvariti ukoliko im se obrate (u smislu dobijanja zaštite/pomoći).

Takođe, ispitanicima ostavljena bila je i mogućnost da svoj odgovor sami dopišu.

Među ponuđenim odgovorima kao one kojima bi se obratili jer veruju da će svoje pravo sigurno/najbrže ostvariti ukoliko im se obrate, ispitanici najčešće su označili medije (15.5%) i/ili odgovor „nijedno od navedenog“ (14.4%) i/ili instituciju Zaštitnika građana (12%) i/ili nevladine organizacije (9.3%) i/ili policiju (6.8%).

Sa najmanjom učestalošću među ponuđenim odgovorima označeni su bili centar za socijalni rad (1,3%) i/ili vojska (0,6%).

Pojedini ispitanici samostalno su dopisali svoje odgovore na ovo pitanje.

U tim odgovorima najučestalije isticani su razočaranje u sistem i nepoverenje u institucije („Nikom od navedenih“, „Ne znam da li da se smejem ili da plaćem od muke...“, „Je li ovo neka šala?“, „Samom sebi“, „Bogu“, „Nemam poverenje ni u jednu instituciju“, „Vladajućoj partiji,ali tamo ne pripadam...“, „Samo pritisak javnosti nešto promeni, a razlog je očuvanje rejtinga.“, „Nikom“, „Svi znamo da nikakvo obraćanje ne vredi ničemu, sa obzirom na to kakva nam je država.“, „Nemaš kome, moraš sam“, Možeš Boga da zoveš, za svoja prava nemaš kome da se obratiš“, „Niko mi neće pomoći“, „Ne obraćam se“, „Niko mi nije pomogao kada sam tražila dozvolu da mogu negovati

tritacke.org

birodi.rs

nepokretnu mamu! Prebacuju jedni na druge.“, „Ne rade nam institucije, tako da je pitanje suvišno“, itd).

U svojim odgovorima, ispitanici sa manjom učestalošću ali u pozitivnom tonu. navode subjekte / organe / instiucije van Republike Srbije uglavnom, ali pominju se i pojedini domaći subjekti („Advokatura“, „Sud u Strazburu“, „Međunarodnom sudu pravde“, „Međunarodni sud“, „Van granica Srbije“, „EU“, „Strazbur“, „Evropski sud za ljudska prava“, „Međunarodni sud za ljudska prava“, „Neka međunarodna organizacija“, „Međunarodne institucije“, „Međunarodno tužilaštvo“, „Obratila bih se nekim stranim institucijama“, isl)

Sa još manjom učestalošću ali u pozitivnom tonu takođe, ispitanici navode medije („Slobodni mediji“, „Slobodni mediji, N1, Nova S“, „Mediji“, itd.), kao i apele preko društvenih mreža („Javnost putem neta“, „Društvene mreže“, isl)

* * * * *

Kompletni rezultati ankete, kompletna analiza i parcijalne analize rezultata ankete i /ili brojni drugi sadržaji koji su nastali na osnovu ankete i njenih rezultata, dostupni su takođe.

Ukoliko ste zainteresovani za kompletne rezultate ankete, za kompletnu ili parcijalne analize rezultata ankete i /ili druge sadržaje koji su nastali na osnovu ankete i njenih rezultata, poruku naslovljenu sa “Anketa Vanredno stanje” možete poslati na e-adresu info@centarzaistrazivanja.com

Anketu i rezultate na nivou pitanja možete pogledati ovde: <https://www.tvojestav.com/results/sj25h3yFHTBeaT05mTkV>

Tekst ovog pregleda dela rezultata ankete na engleskom jeziku biće uskoro dostupan ovde: <https://tritacke.org/eng/page/istrazivanja>

Ovu anketu osmislili su i sprovedli aktivisti i saradnici organizacije Tri tačke (tritacke.org) i Biroa za društvena istraživanja BIRODI (birodi.rs). Ova anketa pilot poduhvat je naših organizacija. U pitanju je prvi od nekoliko planiranih ciklusa anketiranja na temu ljudskih prava, osnovnih sloboda, vladavine prava koji su trenutno u pripremi i koje će naše organizacije u nastupajućem periodu sprovoditi.